Дінна Чамлай

ПРИЧИНИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Нині дедалі більше зростає проблема дитячої та підліткової агресивності та скоєння на фоні неї агресивних вчинків, які все більше наближаються до делінквентної поведінки, або ж навіть являються злочинами. Явище агресивності в підлітків набуло такого поширення, що вже сприймається за норму і навіть заохочується. При цьому не враховуються наслідки такої поведінки для суспільства та для самого індивіда.

Проблематика агресивності серед підлітків вивчалась І. Астремською, Ю. Жайворонок, Ю. Качановою, О. Мойсеєвою, А. Самойловим та ін.

І. Астремська та Ю. Жайворонок пропонують вважати агресією певну поведінку індивіда, внаслідок якої може бути заподіяно психічну чи фізичну шкоду як самому індивіду, так і комусь з оточуючих. Також, слід зазначити, що агресивною можна визнавати таку поведінку, яка йде всупереч соціально прийнятим нормам [1, с. 111].

Ю. Качанова агресією називає конкретну дію, яка здатна завдати шкоди іншому індивіду. Агресивністю ж являється стала риса особистості, що виявляється у здатності та готовності до прояву агресії [3, с. 50].

А. Самойлов підкреслює, що агресією є не лише завдання шкоди собі, іншим індивідам або ж тваринам, а також і неживим предметам. Агресивність – це риса особистості, яка характеризується не лише схильністю до агресії, а й тенденцією до тлумачення поведінки інших, як ворожої та недоброзичливої [5, с. 177].

За О. Мойсеєвою агресія – це свідомий вчинок індивіда, що спричиняє або має на меті спричинити збитки суб’єкту, на який вона направлена. Агресивною слід вважати таку поведінку, яка не відповідає правилам та нормам, встановленим у суспільстві. Агресивність прийнято розглядати, як комплексне особистісне утворення, яке вміщає в собі структурні елементи емоційно-вольової та ціннісної нормативної сфери, а також є механізмом забезпечення скеровування, детермінації та здійснення агресивних вчинків [4, с. 4].

В Кембриджському словнику агресивність визначається, як схильність до нападу на іншого індивіда або тварину, або ж виявлення по відношенню до них ворожої поведінки чи гніву [6].

Підсумовуючи вище наведені тлумачення під агресивною розуміємо таку поведінку, яка в результаті завдає шкоди певному живому чи неживому суб’єкту, або ж має певні ворожі наміри щодо нього. Схильність індивіда до виявляння такого роду поведінки називається агресивністю. Крім того, ми дійшли висновку, що агресивна поведінка не є прийнятною в суспільстві, суперечить усталеним ним нормам та правилам.

А. Самойлов виділяє такі чинники формування агресивної поведінки у підлітковому віці:

– Особливості міжособистісних стосунків у сім'ї. Появу агресивних форм поведінки можуть провокувати часті конфлікти між членами сім'ї (як з участю самого підлітка, так і без нього), або ж занадто суворі покарання.
– Ігнорування підлітка однолітками, неможливість досягти бажаного соціального статусу серед них.
– Негативний вплив засобів масової інформації. Спостерігаючи за вирішенням конфліктних ситуацій деяких кіногероїв чи учасників телешоу, підліток може ідентифікувати себе з ними та приймати агресію, як нормальний спосіб реагування у подібних ситуаціях [5, с. 178–179].

На нашу думку, всі ці три чинники взаємозалежні та мають певне значення. Наприклад, якщо підліток бачить сцени агресії в кіно, але ніколи не спостерігав подібного в своїй родині, відчуває себе в ній та в групі однолітків комфортно, то подібні сюжети не спонукатимуть до формування агресивної поведінки.

За Мойсеєвою посилюючим чинником агресивності у підлітків є статеве дозрівання, бажання самоствердитись, або ж прагнення до самозахисту. Зовнішнім фактором можуть стати ситуації, що призводять до значного психоемоційного напруження, соціальне неблагополуччя та ін [4, с. 5].

Ю. Качанова виділяє біологічний, соціобіологічний та генетичний підхід у поясненні причин агресивності. Відповідно до еволюційного підходу агресивна енергія весь час накопичується, доки не знаходиться спосіб її вивільнити. За соціобілогічним підходом агресивність виникла в ході еволюції для боротьби з суперниками за своє «місце під сонцем» і являється цілком адаптивною рисою особистості. Відповідно до положень генетичного підходу схильність до проявів агресії є спадковим явищем, про що свідчать численні дослідження [2, с. 29–31]. Але слід зазначити, що має вплив також і завнішнє середовище, в якому знаходиться індивід та ряд умов, згаданих нами вище.

І. Астремська та Ю. Жайворонок наголошують на типовості винекнення агресивної поведінки в підлітковому віці. У підлітків, зазвичай, спостерігається високий рівень агресивності, але у віці 25–30 років у більшості з них він повертається до норми [1, с. 113].

Отже, можемо зробити висновок, що існують як внутрішні, так і зовнішні передумови виникнення агресивності у підлітковому віці. До внутрішніх віднесемо власне даний віковий період, що є, в певному сенсі, сприятливим для появи агресивних проявів у поведінці індивіда, фактор спадковості, природня схильність людини до агресії. Зовнішніми чинниками виступають: несприятливе соціальне оточення, вплив засобів

масової інформації, психотравмуючі ситуації та ін.

Ми вважаємо важливим, щоб у підлітків були необхідні знання та навички щодо конструктивного вираження та вивільнення агресивної енергії, аби попередити ситуації, коли на тлі високого рівня агресивності вони вдаються до скоєння злочинів, заподіяння непоправної шкоди собі чи іншим людям. Також, батькам, педагогам, психологам варто докладати максимум зусиль аби згладити зовнішні фактори формування агресивності у підлітковому віці, задля уникнення загострення ситуації.

Список використаних джерел

1. Астремська І. В., Жайворонок Ю. Г. Теоретичні аспекти проблеми дослідження агресивної поведінки особистості. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Соціологія.* 2013. Т. 225, Вип. 213. С. 111–115.
2. Качанова Ю. В. Агресивність: аналіз теоретичних підходів. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія.* 2011. Т. 156, Вип. 144. С. 29–32.
3. Качанова Ю. В. Агресивність та агресія як соціологічні категорії. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія.* 2010. Т. 146, Вип. 133. С. 50–54.
4. Мойсеєва О. Є. Психологія агресивності підлітків: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук: 19.00.07. Київ, 2011. 42 с.
5. Самойлов А. М. Агресивність як форма девіантної поведінки підлітків. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія.* 2013. Вип. 39(4). С. 177–183.
6. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. *Cambridge University Press*. 2008. 1852 с. URL: https://dictionary.cambridge.org/ru.

Анастасія Чумак

ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УСПІШНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах роль інновацій як провідного інструменту забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його продукції неупинно зростає. Інноваційний процес поєднує науку, техніку, економіку,підприємництво і управління. Він полягає в одержанні нововведення і простирається від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи весь комплекс відносин: виробництво, обмін, споживання. Саме інноваційна діяльність на підприємстві забезпечує